

Наредба № Н-00-0001 от 14 февруари 2011 г. за извършване на теренни археологически проучвания

МИНИСТЕРСТВО НА КУЛТУРАТА

**НАРЕДБА № Н-00-0001 от 14 февруари 2011 г.
за извършване на теренни археологически проучвания**

Глава първа

ТЕРЕННИ АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ПРОУЧВАНИЯ

Чл. 1. Стази наредба се уреждат:

1. условията и редът за извършване на теренни археологически проучвания;
2. регистрацията на специалните технически средства при извършване на теренни археологически проучвания и възможностите за използването им.

Чл. 2. (1) Теренните археологически проучвания са научноизследователска дейност.

(2) Предмет на теренните археологически проучвания са недвижимите и движимите археологически културни ценности по смисъла на чл. 146, ал. 3 от Закона за културното наследство (ЗКН).

(3) Теренните археологически проучвания се осъществяват в земните пластове, на тяхната повърхност, на сушата и под вода.

Чл. 3. Целите на теренните археологически проучвания са:

1. издирване, изследване и оценка на научната и културната стойност на археологическите обекти;
2. опазване на археологическите културни ценности;
3. популяризиране на археологическите културни ценности.

Чл. 4. (1) Теренното археологическо проучване се състои от следните последователно осъществявани етапи:

1. теренно проучване;
2. обработване и анализ на откритите на терена материали и на получените данни и наблюдения;
3. интерпретиране на резултатите;
4. публикуване на резултатите от проучването;
5. популяризиране на проучването.

(2) При всички етапи на археологическото проучване се прилага интердисциплинарният подход.

(3) Теренното проучване се провежда само с разрешение, издадено по реда на чл. 148, ал. 1 – 3 ЗКН.

Чл. 5. При теренните археологически проучвания:

1. обектите се изследват в контекста на заобикалящата ги среда;
2. проучването на археологическия обект не трябва да обхваща по-голяма площ и обем, отколкото е необходимо за целите на изследването и опазването;
3. недеструктивните методи и техники се прилагат приоритетно;
4. пълно археологическо проучване посредством разкопки е допустимо при:
 - а) застрашени от унищожаване обекти;
 - б) необходимост от интегрирана консервация;
 - в) планирани разкопки за решаване на определена научна задача.

Чл. 6. (1) В методическо отношение теренните археологически проучвания са три вида:

1. издирване на археологически обекти;
2. археологическо наблюдение;
3. археологически разкопки.

(2) В организационно отношение теренните археологически проучвания са:

1. редовни – планират се с цел решаване на определена научна задача или за нуждите на интегрираната консервация на недвижима археологическа ценност;
2. спасителни – извършват се при необходимост за частично или цялостно използване на терена на недвижима археологическа ценност, при риск от нейното разрушаване, включително и тези, които се извършват при непредвидено откриване на археологическа ценност, което налага незабавно проучване.

Глава втора

ВИДОВЕ ТЕРЕННИ АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ПРОУЧВАНИЯ

Раздел I

Издирване на археологически обекти

Чл. 7. (1) Издирването на археологически обекти е начален етап от археологическото проучване, в който чрез недеструктивни методи се разпознават археологическите ценности.

(2) В процеса на осъществяване на издирването задължително се документират всички археологически обекти, структури и следи от минала човешка дейност независимо от техния вид и хронология.

Чл. 8. Основните задачи на издирването са:

1. установяване наличието на археологически обекти в даден район;
2. определяне на местоположението в административно-териториално отношение на археологическите обекти и точната им локализация. Задължително е определянето на координатите на обектите с помощта на GPS и/или други подходящи технически средства. За обекти с по-голяма площ и комплекси се посочат и GPS координати на предполагаемите граници и координатите на всеки отделен подобект;
3. събиране на данни за геоморфологията, педологията, геологията, хидрографията, растителността и други на района;
4. изготвяне на точно и пълно описание на видимите части на обектите и на свързаните с тях антропогенни промени в местността;
5. събиране на находки от повърхността за получаване на данни за хронологията и вида на обекта;
6. изготвяне на първоначално археологическо определяне на хронологията и вида на откритите обекти;
7. изготвяне на предложение за регистрирането на откритите археологически обекти по реда на раздел III от глава пета от ЗКН.

Чл. 9. (1) При издирване на археологически обекти е допустимо събиране на подвижни, свободно достъпни върху съвременна повърхност находки, без вкопаване.

(2) При откриване на находки с особено голяма материална, художествена и научна стойност се съставя протокол, подписан от научния ръководител и двама свидетели.

Чл. 10. (1) Данните за издирените археологически обекти задължително се въвеждат в Автоматизирана информационна система „Археологическа карта на България“ (АИС АКБ), която се съхранява от Националния археологически институт с музей при Българската академия на науките (НАИМ при БАН), Националния институт за недвижимо културно наследство (НИНКН) и Министерството на културата.

(2) Археологически обекти, на които се провеждат разкопки, но не са регистрирани в АИС АКБ, задължително се регистрират след първата година на проучването им.

(3) Регистрационната карта за АИС АКБ за археологически обект се изготвя по образец съгласно наредбата по чл. 155, ал. 2 ЗКН.

Раздел II Археологическо наблюдение

Чл. 11. Археологическото наблюдение е дейност, чиято основна цел е установяване на наличието на археологически структури на дадено място и предварителна оценка на техните характеристики. Археологическото наблюдение се прилага при дейности, свързани с изкопни работи по случаите по чл. 161, ал. 2 ЗКН, за да не се допусне да бъдат унищожени или застрашени неизвестни археологически обекти.

Чл. 12. (1) Ако при наблюдението по чл. 11 се установи наличие на археологически структури, изкопните работи се спират и научният ръководител на наблюдението уведомява компетентните органи по реда на чл. 160, ал. 2 и чл. 72, ал. 5 ЗКН.

(2) В случаите по ал. 1 научният ръководител е длъжен да документаира разкритите структури и да изготви първоначална регистрация на обекта в АИС АКБ.

Раздел III Археологически разкопки

Чл. 13. (1) Археологическите разкопки са деструктивен метод на теренно археологическо проучване, чрез който се изясняват основните характеристики на археологическите обекти: хронология, вид и граници.

(2) Археологическите разкопки се извършват от повърхността на обекта в дълбочина до достигане на стерилен пласт.

Чл. 14. (1) Археологическите разкопки се провеждат, след като изследваният обект се ситира в триизмерна координатна система, която се привързва към държавната височинна мрежа.

(2) Всички разкрити недвижими и движими културни ценности се определят в пространството чрез триизмерно локализиране.

Чл. 15. (1) Основните операции при археологическите разкопки – разкриването и демонтажът на археологическите структури, се осъществяват само ръчно.

(2) Земякопна техника и механизация може да се използва само със съгласието на Съвета по теренни проучвания, отразено в разрешението за теренни проучвания. Освободените при разкопките земни маси се отстраняват без ограничения с механизирани средства.

(3) Водните и въздушните ежектори, използвани при подводни археологически проучвания, не са земякопна техника по смисъла на ал.

2.

Чл. 16. (1) Научният ръководител на теренните археологически проучвания е длъжен да осигури:

1. научно-методическото равнище на проучването;

2. реализацията на програмата на теренното археологическо проучване;

3. мерки за безопасни условия на труд при извършване на теренните археологически проучвания;

4. охрана на археологическия обект и на находките по време на теренното проучване;

5. теренна консервация на археологическия обект и на находките;

6. предаването на откритите находки в държавен или общински музей.

(2) Средствата за теренна консервация по ал. 1, т. 5 се включват в бюджета на теренните археологически проучвания.

(3) При откриване на движими културни ценности от благороден метал се изготвя протокол, подписан от научния ръководител и двама свидетели, с който те се предават за временно съхранение на държавен или общински музей, в който има условия за тяхното съхранение.

Глава трета ОРГАНИЗАЦИЯ НА ТЕРЕННИТЕ АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ПРОУЧВАНИЯ

Чл. 17. (1) Теренните археологически проучвания се извършват с разрешение за теренно археологическо проучване, издадено от министъра на културата въз основа на експертно становище на Съвета за теренни проучвания.

(2) В разрешението за извършване на теренни археологически проучвания се посочва и извършването на геофизическо проучване, ако такова е предвидено в работната програма.

(3) За провеждане на спасителни теренни проучвания разрешението се издава от председателя на Съвета за теренни проучвания, за което той незабавно уведомява министъра на културата.

(4) При даване на разрешение за извършване на спасителни теренни проучвания се представя мотивирано становище на директора на съответния музей и решение на специализирана комисия, назначена от министъра на културата.

(5) В случай че е необходимо спасителни теренни проучвания да започнат преди годишните отчети в НАИМ при БАН, разрешението се издава, след като отчетите и документацията за предходни теренни археологически проучвания на заявителя са приети предварително от съответната секция на НАИМ при БАН.

(6) Разрешение за извършване на теренни археологически проучвания се издава на лица, които отговарят на изискванията на чл. 150 ЗКН.

(7) Регистрация на издадените разрешения се води в Министерството на културата и в НАИМ при БАН.

Чл. 18. (1) Копия от разрешенията за теренни археологически проучвания служебно се изпращат до НИНКН, регионалния музей, районното управление на МВР, общината и кметството, на чиято територия се намира недвижимият археологически обект.

(2) Научният ръководител лично представя разрешението за теренното археологическо проучване на местните власти преди започване на работата на терена.

Чл. 19. (1) Съветът за теренни проучвания дава:

1. експертно становище за даване и отнемане на разрешение за извършване на теренни археологически проучвания;

2. становища за сключване на международни договори, свързани с опазването на археологически ценности.

(2) Съветът за теренни проучвания взема решения въз основа на мнението на секциите в НАИМ при БАН.

(3) Съветът за теренни проучвания приема правилник за своята дейност.

Чл. 20. (1) Средства за извършване на редовни и спасителни теренни археологически проучвания се предвиждат ежегодно със Закона за държавния бюджет на Република България.

(2) Средства за провеждане на теренни археологически проучвания могат да бъдат привлечени и от други източници.

(3) Съветът за теренни проучвания дава мнение по предложенията за осигуряване на финансиране на теренни археологически проучвания от държавния бюджет.

(4) Средствата за спасителни теренни проучвания до пълното проучване на терена се предоставят от възложителя, във връзка с чиято инвестиционна инициатива се извършва спасителното проучване.

Чл. 21. (1) Теренното археологическо проучване се провежда под ръководството на един научен ръководител или на двама съръководители.

(2) Един научен ръководител не може да провежда по едно и също време повече от едно теренно археологическо проучване.

(3) Отсъствието на научния ръководител от обекта по време на теренни археологически проучвания не може да бъде повече от 3 дни. В тези случаи отговорностите му се поемат от заместник научния ръководител.

Чл. 22. Научният ръководител има изключителното право на първа публикация на получените резултати от теренни археологически проучвания. Правото на първа публикация е за срок 10 години, който започва да тече от изтичане срока на разрешението за теренно археологическо проучване.

Глава четвърта ТЕРЕННА ДОКУМЕНТАЦИЯ И ОТЧЕТ НА ТЕРЕННИТЕ АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ПРОУЧВАНИЯ

Чл. 23. (1) Теренната документация се изготвя за всеки вид теренно проучване и следва да отговаря на съвременните изисквания, установени в археологията.

(2) Теренната документация включва:

1. научен отчет;

2. полеви дневник;

3. графична документация според спецификата и вида на археологическите проучвания;

4. фотодокументация;

5. полева инвентарна книга;

6. регистрационни карти за АИС АКБ съгласно наредбата по чл. 155, ал. 2 ЗКН.

Чл. 24. (1) След завършване на теренните археологически проучвания за годината научният ръководител предава по опис с протокол откритите находки за съхранение във фонда на държавен или общински музей.

(2) В десетгодишен срок от предаването на находките само научният ръководител има право да ги ползва за изследване и научно публикуване.

Чл. 25. (1) Екземпляр от теренната археологическа документация се предава задължително в Националния архив на теренните археологически проучвания в НАИМ при БАН, НИИХН и в съответния музей, на чиято територия се извършва проучването.

(2) Теренната археологическа документация се предава в Националния архив на теренните археологически проучвания в НАИМ при БАН по време на годишните отчети в НАИМ при БАН.

(3) За срок 10 години след депозирането ѝ документацията може да се ползва само с разрешение на научния ръководител.

Чл. 26. (1) Научният ръководител представя на годишната отчетна сесия в НАИМ при БАН научен отчет и документацията по чл. 25, ал. 2 за проведеното теренно археологическо проучване.

(2) Отчетът съдържа информация за методиката и основните характеристики (хронология, вид и граници) на обекта на теренното археологическо проучване и тяхната първична интерпретация и се представя с подходящи съвременни средства за онагледяване.

Чл. 27. Съответната секция на НАИМ при БАН обсъжда отчета и документацията и дава оценка за качеството на проведеното теренно археологическо проучване. Приемането на отчета е необходимо условие за издаване на разрешение за бъдещи проучвания.

Глава пета

КОНТРОЛ НА ТЕРЕННИТЕ АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ПРОУЧВАНИЯ

Чл. 28. (1) Националният археологически институт с музей при БАН координира и чрез годишните отчетни сесии методически контролира теренните археологически проучвания в Република България.

(2) Контролът в методическо отношение на текущите теренни археологически проучвания се осъществява от контролна теренна комисия към Съвета за теренни проучвания. Създаването на контролната теренна комисия и нейните функции се регламентират в правилника за дейността на Съвета за теренни проучвания.

Чл. 29. Инспекторатът за опазване на културното наследство в Министерството на културата осъществява контрол за спазването на изискванията на Закона за културното наследство и на издадените въз основа на него актове, свързани с извършване на теренни археологически проучвания.

Глава шеста

РЕГИСТРАЦИЯ НА СПЕЦИАЛНИТЕ ТЕХНИЧЕСКИ СРЕДСТВА

Чл. 30. (1) Министерството на културата води регистър на специалните технически средства.

(2) Регистрираните специални технически средства се използват за недеструктивно откриване на недвижими и движими археологически културни ценности на сушата и под водата.

(3) Информацията в регистъра се поддържа и съхранява на електронен и хартиен носител.

(4) Длъжностните лица, които извършват дейностите по вписване в регистъра, се определят със заповед на министъра на културата.

Чл. 31. (1) Заявление за вписване в регистъра могат да подават физически и юридически лица.

(2) Заявлението съдържа:

1. данни за заявителя;
2. данни за лицето, което ще използва специално техническо средство, и за неговата квалификация;
3. точно описание и технически характеристики на специалното техническо средство.

(3) Към заявлението се прилагат:

1. документ, удостоверяващ произхода, придобиването и функционалното предназначение на специалното техническо средство;
2. копие на документ за квалификация на лицето по ал. 1, т. 2.

Чл. 32. Въз основа на подаденото заявление длъжностните лица, оправомощени да водят регистъра, образуват преписка, която съдържа заявлението по чл. 31 с приложените към него документи.

Чл. 33. (1) При установяване на нередовности или непълноти в подаденото заявление или в приложените документи се дават указания за тяхното отстраняване в 7-дневен срок от постъпване на заявлението.

(2) Заявителят е длъжен да отстрани нередовностите в 3-дневен срок от получаване на указанията.

(3) При неотстраняване на нередовности или непълноти в заявлението в срока по ал. 2 производството по вписване се прекратява.

Чл. 34. (1) В 14-дневен срок от подаване на заявлението длъжностните лица извършват вписването на специалното техническо средство. За извършеното вписване се издава удостоверение от министъра на културата или от оправомощено от него длъжностно лице по образец съгласно приложение № 1.

(2) При вписване в регистъра всяко специално техническо средство получава регистрационен номер, чиито цифри в последователност посочват поредността на вписването за целия регистър и поредността на вписването за съответната календарна година.

Чл. 35. При промяна на вписаните в регистъра обстоятелства, включително и промяната в собствеността върху специалните технически средства, се подава заявление в 7-дневен срок от настъпването на промяна за отразяване на обстоятелството в регистъра.

Чл. 36. (1) Заличаване на вписано в регистъра специално техническо средство се извършва при:

1. подаване на молба от заявителя, с която се иска заличаване на специалното техническо средство от регистъра, като се посочват причините за това;

2. влязло в сила наказателно постановление, издадено на заявителя за нарушение на Закона за културното наследство.

(2) За заличаването на регистрирано специално техническо средство се издава заповед на министъра на културата или на оправомощено от него длъжностно лице.

Чл. 37. Регистърът се води по образец съгласно приложение № 2 и съдържа информация за:

1. пореден номер на вписване в регистъра;
2. номер на заявлението;
3. данни на заявителя;
4. описание и технически характеристики на специалното техническо средство;
5. трите имена и ЕГН на лицето, което ще използва специалното техническо средство, и данни за неговата квалификация;
6. удостоверение за вписване;
7. уведомление за прекратяване на производството;
8. заповед за заличаване на вписването.

Чл. 38. (1) Регистърът се води в томове, страниците на които се номерират, и съдържа документите от преписката по чл. 32. На корицата на всеки том се отбелязват наименованието на регистъра и номерът на тома.

(2) Непосредствено след вписването в регистъра върху хартиен носител длъжностното лице въвежда данните и в електронния еквивалент.

(3) Допуснатите явни фактически грешки се поправят служебно. Отбелязването и заличаването се извършват по начин, който не засяга целостта на информацията за вписаните вече обстоятелства.

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 1. По смисъла на тази наредба „интегрираната консервация“ е понятието, определено в § 4, т. 10 от допълнителната разпоредба на Закона за културното наследство.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 2. Наредбата се издава на основание чл. 147, ал. 6 от Закона за културното наследство.

§ 3. Наредбата влиза в сила от деня на обнародването ѝ в „Държавен вестник“.

Министър: **В. Рашидов**

Приложение № 1 към чл. 34, ал. 1

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА КУЛТУРАТА

София, бул. „Александър Стамболийски“ № 17

УДОСТОВЕРЕНИЕ
№ Г.
за регистрация на специално техническо средство

Министерството на културата удостоверява, че в регистъра на специалните технически средства е вписано специално техническо средство със следните характеристики:

Удостоверението се издава на:

(наименование на юридическото лице, трите имена на физическото лице)

Специалното техническо средство ще бъде използвано от:

(трите имена на лицето)

Правата по регистрацията не се прехвърлят и преотстъпват.

Специалното техническо средство се използва само при извършване на теренни археологически проучвания за периода на издаденото разрешение и за територията на извършване на проучването.

При промяна на обстоятелствата, при които е извършена тази регистрация, регистрираният е длъжен в 7-дневен срок от възникване на обстоятелството да уведоми писмено министъра на културата.

МИНИСТЪР:.....

Приложение № 2 към чл. 37, ал. 1

РЕГИСТЪР НА СПЕЦИАЛНИТЕ ТЕХНИЧЕСКИ СРЕДСТВА

1	2	3	4	5	6	7	8
Пореден № на вписването	№ на заявление	Наименование/ трите имена на заявителя	Описание и технически характеристики на специалното техническо средство	Трите имена, ЕГН на лицето, което ще използва специалното техническо средство, и данни за неговата квалификация	№ на удостоверение за вписване	№ на уведомяване за прекръстване на производството/ № на заповед за заличаване на вписването	Забележка